

ВИВЧЕННЯ ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НІТРОАМОФOSКИ З СІРЧАНИМ ПОКРИТТЯМ

© Тригуба О.О., 2004

Досліджено фізико-хімічні властивості складного добрива з сірчаним покриттям, що одержане в апараті киплячого шару в умовах режимного зниження температури гарячого повітря від 170...110 °С за 3–5 хв.

Physico-chemical characteristic of the complex fertilizer is investigated with sulfuric covering, which is inflicted in apparatus boiling layer at reduction temperature of the hot air from 170...110 °C for 3–5 mines.

Постановка проблеми. Останніми роками серед аграріїв виникає інтерес до сірки як до поживної речовини. У нашій країні, як і в багатьох інших, спостерігається стійкий дефіцит сульфат-іонів у ґрунтах. Це пов'язано із значним скороченням викидів діоксиду сірки промисловими підприємствами, виносом рослинами сірки з ґрунту (10–50 кг/га) та невеликим надходженням її у ґрунт з мінеральними добривами. Це стало важливим фактором для більшості аграрних підприємств, що направлені на підтримку та збільшення сільськогосподарського виробництва і призвело до необхідності у виробництві сірковмісних добрив. Використання сірки у ролі покриття дає змогу не тільки ввести в добриво ще один поживний елемент, але і, очевидно, покращити їх фізико-хімічні властивості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У літературі описаний спосіб створення сірчаного покриття на гранулах мінеральних добрив, суть якого полягає у нанесенні порошкоподібної сірки на поверхню попередньо нагрітих гранул до температури, нижче їх плавлення [1]. Нанесене таким чином на гранули мінеральних добрив сірчане покриття не повністю окутує гранулу, тому недостатньо знижує гігроскопічність та злежуваність добрив. Інші автори мікрокапсулюють добрива в плівку сірки [2]. Процес проводять нанесенням порошкоподібної сірки на сухі гранули з подальшим оплавленням сірчаного покриття. Цей метод має теж суттєві недоліки: неможливість одержання добрив з вмістом сірки більше 2,0...2,4 мас. %; оплавлення сірки на сухих гранулах призводить до утворення непористої плівки, що утруднює розчинення добрив у ґрунті.

Мета досліджень. Дослідження фізико-хімічних властивостей нітроамофоски з сірчаним покриттям, що одержане в апараті киплячого шару в умовах режимного зниження температури гарячого повітря від 170...110 °С за 3–5 хв. Це дозволить розробити технологію мінеральних добрив з покращаними фізико-хімічними властивостями.

Проведені раніше дослідження показали, що у киплячому шарі можна розплавити нанесене сірчане покриття і за певних умов гранули не злипнуться між собою, а також здійснити кристалізацію сірки на поверхні гранул. Залежно від температури повітря, що подається на псевдозрідження, часу нагріву, вологості гранул та кількості сірки на них, можна одержати добрива з сірчаним покриттям, які мають наперед задані фізико-хімічні властивості.

На основі аналізу одержаних експериментальних даних впливу різних чинників на процеси опудрення дрібнодисперсною сіркою гранул добрив, оплавлення сірки на гранулах і її кристалізацію, нами розроблена технологія нанесення сірчаного покриття на гранули мінеральних добрив у апараті киплячого шару, яка містить такі операції:

1. Опудрення вологих гранул мінеральних добрив меленою сіркою у барабані-грануляторі.
2. Швидке завантаження опудрених гранул в апарат киплячого шару, в який подається гаряче (160...170 °С) повітря з витратою, що забезпечує “кипіння” гранул.

3. Режимне зниження температури повітря, що надходить в апарат киплячого шару, від 160...170 °С до 100...110 °С за 3–5 хв. За цей час відбувається нагрівання гранул, плавлення сірки на їх поверхні, часткове випаровування води і кристалізація сірки на гранулах добрив.

4. Сушіння добрива до вологості 0,7–0,8 % гарячим повітрям (105...110 °С) в апараті киплячого шару з наступним охолодженням гранул у цьому або іншому апараті.

Якість покриття оцінювали за гігроскопічністю (гігроскопічна точка), статичною міцністю гранул і злежуваністю.

Для досліджень брали нітроамофоску із трьох різних партій.

Для визначення гігроскопічності добриво доводили до вологості 0,5–0,6 % і наважку ≈ 2 г, зважену з точністю $\pm 0,0002$ г в бюксах діаметром 35 мм, поміщали в ексикатори. На дно ексикаторів наливали сульфатну кислоту такої концентрації, щоб в ексикаторі підтримувати задану відносну вологість повітря. Ексикатори із зразками поміщали в автоматично діючий термостат і витримували при температурі 25 °С. Через визначені проміжки часу бюкси зважували. За різницею маси визначали збільшення вологості добрива та розраховували гігроскопічну точку добрива (h , %).

$$h = \frac{Q_2 \cdot h_{\alpha 1} - Q_1 \cdot h_{\alpha 2}}{Q_2 - Q_1},$$

де $h_{\alpha 1}$, $h_{\alpha 2}$ – відносна вологість повітря в ексикаторах, %; Q_1 , Q_2 – кількість поглинутої води при відповідній вологості повітря, г/100 см² за 24 год.

Коефіцієнт швидкості поглинання води (K , г/(м²·год)) розраховували за формулою:

$$K = \frac{100 \cdot Q}{24(h_{\alpha} - h)}; \quad Q = \frac{a \cdot 24 \cdot 100}{\tau \cdot S},$$

де a – збільшення маси бюкса, г; τ – час витримки бюкса в ексикаторі, год; S – площа поперечного перерізу бюкса, см².

Для розрахунків брали середні значення трьох паралельних дослідів. Значення визначались за перші 24 год витримки бюксу в ексикаторі.

Злежуваність добрив визначали прискореним методом, суть якого полягала у такому. Наважку матеріалу поміщали в прес-форму і пресували під тиском 0,28 кг/см² (0,028 МПа), при температурі 50 °С протягом 15 дб. Вказаний тиск еквівалентний тому тиску, який створюється на дні штабеля заввишки 2–2,5 м при середній масі мішка 50 кг та площі безпосереднього торкання 2000 см². Одержаний брикет добрива випробовували на руйнування за допомогою ектензографа МП-9С.

Злежуваність продукту (Y) визначали за формулою:

$$Y = \frac{F}{S},$$

де F – руйнівне зусилля брикету, Н; S – площа поперечного перерізу брикету, м². Добриво вважається не злежуваним, якщо $Y \leq 0,02$ МПа.

Статичну міцність гранул визначали для кожної окремої гранули, поміщаючи її на опорну плиту вимірювального приладу, а потім опускали прес таким чином, створюючи тиск на гранулу. У момент руйнування гранули фіксували максимальне значення статичної міцності. Для досліджень із зразка відбирали 40 гранул і заміряли розмір кожної гранули.

З одержаних даних розраховували значення статичної міцності гранул (P)

$$P = \frac{F'}{S'},$$

де F' – руйнівне зусилля гранули, Н; S' – площа поперечного перерізу гранули, м².

Середня статична міцність гранул дорівнює

$$P_{\text{ср}} = \frac{\sum_{i=1}^n P_i}{n},$$

де n – кількість гранул, що були взяті на дослідження.

Усереднені результати досліджень наведені в таблиці.

Порівняльна характеристика добрив

Зразок добрива	Гігроскопічна точка, %	Середня статична міцність гранули, МПа	Злежуваність, МПа
Нітроамфоска без покриття	1) 52,7	1) 7,06	1) 0,50
	2) 47,2	2) 6,45	2) 0,63
	3) 49,2	3) 7,80	3) 0,48
Нітроамфоска з сірчанім покриттям, 2 мас. % сірки	1) 52,8	1) 8,66	1) 0,36
	2) 50,2	2) 7,98	2) 0,32
	3) 51,6	3) 8,31	3) 0,29
Нітроамфоска з сірчанім покриттям, 4 мас. % сірки	1) 55,5	1) 9,03	1) 0,13
	2) 54,2	2) 7,04	2) 0,09
	3) 53,6	3) 8,95	3) 0,15
Нітроамфоска з сірчанім покриттям, 6 мас. % сірки	1) 57,2	1) 9,65	1) Не злежується
	2) 56,9	2) 7,24	2) Не злежується
	3) 58,1	3) 9,22	3) Не злежується

Висновок. Одержані результати показують, що оплавлене сірчане покриття змінює фізико-хімічні властивості добрив. Так, гігроскопічна точка добрива з оплавленим сірчанім покриттям збільшилась порівняно з нітроамфоскою без покриття. Зниження гігроскопічності добрива є результатом екрануючої дії оплавленого сірчаного покриття. Статична міцність добрив зростає. Підвищення статичної міцності, очевидно, відбулося за рахунок того, що сірчане покриття є міцнішим, ніж саме добриво. Збільшення товщини покриття зменшує злежуваність. За вмісту сірки в добриві 4 мас. % – добриво практично не злежується, а за 6 мас. % – зовсім не злежується. Отже, сірчане покриття, одержане розробленим нами способом, має достатню механічну міцність і покращує фізико-хімічні властивості складних добрив.

1. Чеховский А.И. и др. Применение элементарной серы в производстве кормовых средств и удобрений // Хим. промышленность. – 1974. – № 3. 2. А. с. 1079647 СССР. Способ микрокапсулирования удобрений в оболочку серы / И.М. Плехов, Э.И. Левданский, В.И. Лобачевский, В.С. Стрельченко, Г.А. Усов. – Оpubл. В.И. – 1984. – № 10.